LIETUVOS MOKSLŲ AKADEMIJOS LIETUVOS ISTORIJOS INSTITUTAS ETNOGRAFINIŲ KLAUSIMŲ LAPAS Nr. 135, VILNIUS, 1990

ATLAIDAI

Lietuvių etnografijoje duomenų apie bažnytines šventes turime nedaug. Mažai tyrinėti ir atlaidai, kurie užėmė svarbią vietą giminių, artimųjų, suaugusiųjų ir jaunimo bendravime. Atlaidų perkėlimas į artimiausią sekmadienį, įvairūs draudimai, ateistinė propaganda, pasikeitęs požiūris į religiją sumenkino šią šventę. Senieji atlaidai dar gyvi žmonių atmintyje, todėl, norėdami sukaupti ir išsaugoti užmarštin nueinančių medžiagą, sudarėme šią anketą. Kviečiame visus, kuriems brangūs mūsų papročiai, ateiti į talką. Kuo daugiau surinksime atsakymų į šiuos klausimus, kuo išsamiau, tuo didesnį turtą paliksime ateinančioms kartoms. Užrašydami atsakymus, klausimų neperrašinėkite. Užrašę pavadinimą, pažymėkite klausimo numerį ir kuo išsamesnį atsakymą.

1. Informatoriaus pavardė, vardas, gimimo metai ir vieta (apskritis, valsčius, kaimas arba rajonas, apylinkė, kaimas).

2. Laikotarpis (nurodyti apytikrius metus) ir parapiją, apie kurią pasakojama (nurodyti taip pat apskritį arba rajoną).

3. Kur tuo metu gyvenote (miestas, miestelis, bažnytkaimis, kaimas, vienkiemis)? Jei gyvenote kaime, kada jį išskirstė į vienkiemius?

4. Koks atstumas nuo Jūsų namų iki parapijos bažnyčios? Kokio šventojo vardu ji pavadinta?

5. Kokie atlaidai vyko Jūsų parapijoje? Nurodykite kiekvieną atlaidų trukmę dienomis.

6. Ar yra jūsų parapijoje šventų vietų? Kokios. Ar buvo joms skirti atlaidai?

7. Ar prieš atlaidus rinko maistą suvažiavusiems kunigams maitinti? Kas ir kokius produktus rinko?

8. Prieš kiek laiko ir ką kviesdavote į atlaidus? Ar kvietė į atlaidus savo draugus, gimines?

9. Kaip pasiruošdavote svečių priėmimui (tvarkėte kambarius, sodybą, gaminote maistą, gėrimus)?

Ar jaunimas prie to prisidėdavo? Kaip? Kaip ruošdavotės, jei svečių nelaukdavote?

10. Kokius patiekalus gamindavote? Gal darėte alų? O gal gaminote specialius patiekalus, alų?

11. Ar laukdavote nekviestų pažįstamų, giminių?

12. Prieš kiek laiko pradėdavo rūpintis bažnyčios, šventoriaus tvarkymu ir puošimu?

13. Kas tuo rūpinosi? Ką telkdavosi į pagalbą? Kas sunešdavo gėles, parūpindavo žalumynų, pindavo vainikus?

14. Papsakokite, kaip atrodydavo papuošta bažnyčia, altorius, šventorius, šventoriaus vartai?

15. Kiek kunigų atvykdavo į atlaidus iš kitų parapijų?

16. Ar vykdavote tik į savo parapijos atlaidus ar ir į kitų parapijų? Jei vykdavote, tai į kurias parapijas ir į kuriuos atlaidus? Pas ką (gimines, draugus, pažįstamus ir kt.) sustodavote?

17. Ar į kitų parapijų atlaidus vykdavote kviesti, susitarę? Jei kviesdavo, kaip?

18. Kaip vykdavote į atlaidus (arkliais - vežimu, rogėmis, dviračiais, pėsčiomis ir kt.). Kaip paruošdavote transportą? Ar važiuodavote šeimomis, ar paveždavote vienišą kaimyną?

19. Ar ūkininkai vykdavo kartu su samdiniais? Gal jaunimas važiuodavo atskirai?

20. Jei vaikinai ir merginos į atlaidus vyko kartu, tai kokio dydžio grupėmis?

21. Ar kaimynai vykdavo kartu (keliais vežimais, rogėmis; vienu transportu)?

22. Kur palikdavote arklius (vežimą, roges), dviračius ir kt? Kaip pasirūpindavo arkliais?

23. Ar važiuodavote į atlaidus iš vakaro, ar atlaidų dieną?

24. Ką darydavote atvykę (eidavote iškart į bažnyčią, aplankydavote gimines, apsirūpindavote ir pan.)?

25. Kur nakvodavo atvykę į atlaidus iš vakaro, jei neturėjo pas ką apsistoti?

26. Kaip apsirengę vykdavote į atlaidus? Ar vežDavosi su savimi geresnį apavą, drabužį? Kur persirengdavote, persiaudavote?

27. Ar nešė į bažnyčią aukas? Kokias? Kur aukojamus daiktus padėdavo? Kam aukos buvo skirtos? Ar užsakydavo mišias? Už ką?

28. Ar vykdavo procesijos? Kada? Papasakokite smulkiau.

Kokios organizacijos, draugijos dalyvaudavo, kokias vėliavas nešdavo ir pan.?

29. Kas patarnaudavo pamaldoms? Kaip jie būdavo apsirengę? Kaip jiems atsilygindavo?

30. Ką žmonės veikdavo po pamaldų? Kur susitikdavo su giminėmis, kaimynais ir pažįstamais?

31. Ar žmonės į atlaidus atsinešdavo maisto? Jei ne, kur jo įsigydavo? Kur ir ką valgydavo?

32. Kokiomis grupėmis susėsdavo užkandžiams (tik šeimomis, kartu su giminėmis, draugais, kaimynais ir kt.)? Ar samdiniai užkandžiaudavo kartu su ūkininkais? Kur sueidavo jaunimas?

33. Ar atlaidų dieną vykdavo turgus, mugė, jomarkas, kermošius ir kt.? Kaip jis vadinosi pas Jus (tarmiškai)? Ką ten pardavinėdavo? Kaip ir kada suvažiuodavo prekiautojai ir kiek jų būdavo? Ar prekiaudavo prie šventoriaus? Jeigu taip, kuo prekiaudavo? Kaip vadino prekiautojus?

34. Kur sėdėdavo ubagai (elgetos)? Ar daug jų sueidavo ir iš kur? Ką jiems duodavo ir kada? Ko už tai prašydavo? Kaip elgdavosi elgetos: melsdavosi, giedodavo, grodavo (kokiu instrumentu? Ar buvo važiuotų elgetų? Kur jie laikydavo savo arklį, vežimą?

35. Gal eidavo į svečius pas tame bažnytkaimyje (miestelyje, mieste) gyvenančius gimines, draugus, nors pas juos nebuvo apsistoję?

36. Kaip ir kada vaišindavo atvykusius pas gimines, pažįstamus? Ar ilgai užtrukdavo vaišės?

37. Ar atlaidų dieną rengdavo vakarėlį, gegužinę? Kur jie vyko (atlaidų vietoje, savame kaime, kitur)? Gal tame pačiame kaime (bažnytkaimyje) vykdavo keli vakarėliai?

Kas rengdavo vakarėlį, gegužinę (gimnazijos, organizacijos, kaimo jaunimas ir kt.)?